

Lärarhandledning Rättighetsreportrarna

Hej och välkommen till Rättighetsreportrarna!

I det här digitala, upplevelsebaserade och filmdrivna läromedlet får elever praktiska kunskaper om mänskliga rättigheter och journalistik.

Som rättighetsreportrar granskar eleverna sin skola utifrån FN:s barnkonvention. De intervjuar andra elever som får ge sin syn på hur de mänskliga rättigheterna uppfylls i skolan, liksom personer som är ansvariga för att uppfylla elevers mänskliga rättigheter, såsom lärare, rektor, tjänstepersoner i kommunen och lokala politiker.

Rättighetsreportrarnas nyheter kan sammanställas i en tidning och spridas både inom och utanför skolan. På så sätt får både elever och ansvariga information om situationen för de mänskliga rättigheterna i skolan. De får också ta del av intervjuade elevers synpunkter och idéer kring hur arbetet med rättigheterna kan stärkas och hur eventuella brister kan åtgärdas.

De mänskliga rättigheterna tas upp i läroplanerna för grund- och gymnasieskolan och berör alla delar av skolans verksamhet. Rättighetsreportrarna kan användas ämnesövergripande och utgör ett stöd för skolan i arbetet för lika rättigheter och mot diskriminering och kränkande behandling. Du kan ta del av läromedlets kopplingar till läroplanerna i bilaga 1.

Mer information om läromedlet finns på rattighetsreportrarna.se.

Lycka till med arbetet!

Rättighetsreportrarna har utvecklats av MR-piloterna i samverkan med elever och lärare på skolor i Västsverige, och med stöd från Allmänna Arvsfonden.

rattighetsreportrarna.se

Innehåll

Praktisk information	3
Arbetsätt och tidsåtgång	3
Förberedelser	3
Viktigt att tänka på	4
Läromedlets delar	5
FN:s barnkonvention	6
Del 1. Välkomna till Rättighetsreportrarna!	7
Del 2. Mänskliga rättigheter på redaktionen	8
Del 3. Research om barnkonventionen	9
Del 4. Ansvar för de mänskliga rättigheterna	11
Del 5. Granska er skola!	13
Del 6-12. Granskningar	14
Del 13. Skriv era texter	15
Del 14. Sprid era nyheter	16
Bilaga 1. Läroplanskopplingar	17
Bilaga 2. Intervjufrågor	20

Praktisk information

Arbetsätt och tidsåtgång

- I Rättighetsreportrarnas digitala bana finns ett flertal filmer, däribland en nyhetssändning och andra filmklipp med de fiktiva rättighetsreportrarna Embla och Jason samt intervjufilmer med journalisterna Cecilia Uddén och Patrik Lundberg. Ni ser med fördel på filmerna gemensamt i klassen (eller redaktionen som klassen kallas i läromedlet).
- Läromedlet innehåller också diskussionsfrågor. Dessa kan diskuteras två och två, i helklass eller både och. Avsluta också gärna arbetet i varje stor cirkel i banan med en helklassdiskussion om det eleverna har gjort och sett.
- Övriga aktiviteter, inklusive granskningarna i del 6-12, kan genomföras individuellt eller i mindre grupper (förslagsvis grupper om två). Under arbetet med granskningarna är det bra om eleverna får röra sig mer fritt på skolan så att de har möjlighet att intervjua elever i andra klasser, fler lärare och rektor.
- Hela läromedlet tar ca 6 timmar att genomföra. Det går dock bra att arbeta med det under längre tid än så, exempelvis genom att eleverna gör uppföljande reportage.

Förberedelser

- Titta igenom hela den digitala banan och den information eleverna får där, och fundera över vilka arbetsformer som passar din elevgrupp bäst i de olika delarna av läromedlet.
- Bestäm var eleverna ska dokumentera sina svar. (Ni kanske använder er av något digitalt verktyg som passar för detta).
- Se över vilka regler, rutiner och samtyckesavtal kring GDPR som finns på er skola. (I del 5 får eleverna veta att varje skola ska ha ett system för att säkra att GDPR följs, och att du som lärare kommer att berätta om de får ha med namnuppgifter och foton på elever i sina texter eller ej.)

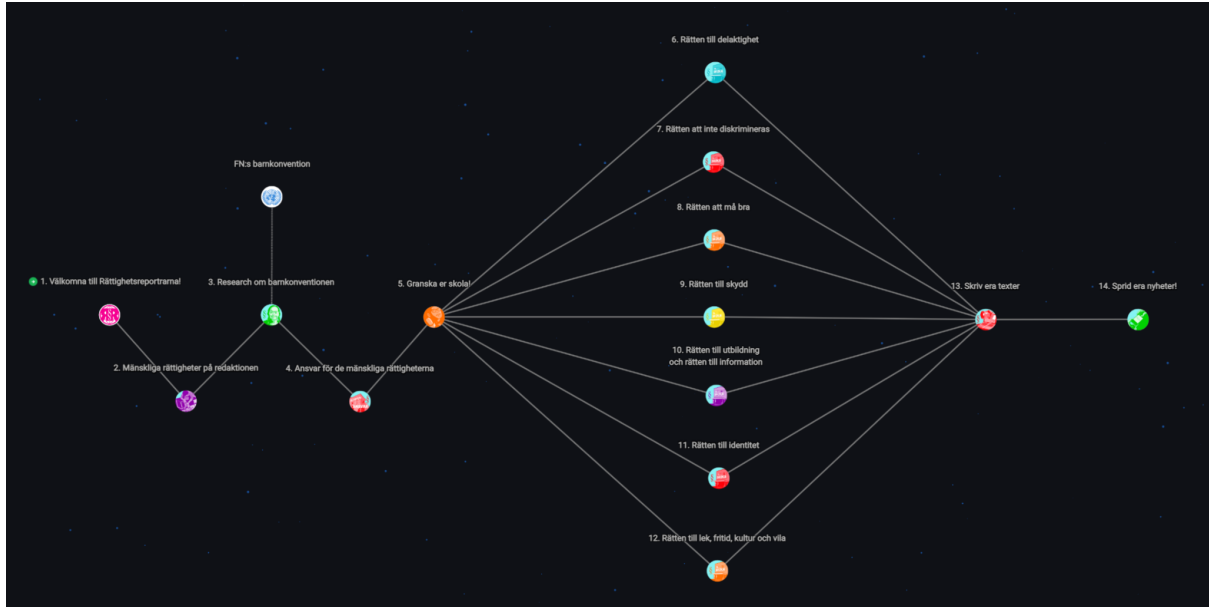
Viktigt att tänka på

- Området mänskliga rättigheter kan väcka många tankar och frågor. Påminn eleverna – även efter arbetet med Rättighetsreportrarna – om att de alltid kan prata med och få hjälp av dig eller någon annan vuxen i skolan om det är något som inte känns bra i skolan, hemma, på nätet eller någon annanstans.
- Det är inte ovanligt att tankar om skyldigheter kommer in i samtal om barns rättigheter. Men barnkonventionen fastslår endast rättigheter – rättigheter som ska säkerställa att barn får leva ett liv i värdighet. Barns rättigheter kan aldrig villkoras. Det är vuxna som har ansvar för att barns rättigheter förverkligas och för att lära barn hur vi alla kan agera för att respektera varandras rättigheter. Här spelar skolan en viktig roll!

Läromedlets delar

På de följande sidorna beskrivs innehållet i Rättighetsreportrarnas digitala bana.

FN:s barnkonvention

I den här delen – som inte har något nummer i den digitala banan utan är tänkt att kunna användas av eleverna närhelst de behöver det under arbetet som rättighetsreportrar – presenteras rättighetsartiklarna i barnkonventionen.

Artiklarna är indelade i olika rättighetsområden utifrån vad de handlar om, och varje rättighetsområde beskrivs i varsin liten cirkel (rätten till delaktighet, rätten att inte diskrimineras o.s.v.).

I varje liten cirkel finns också en lista med rättighetsartiklar som hör till området. Här används förkortade texter om rättighetsartiklarna. De flesta av förkortningarna är gjorda av FN:s barnrättsorganisation UNICEF.

Del 1. Välkomna till Rättighetsreportrarna!

- 1.1 Redaktionsmöte
- 1.2 FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna
- 1.3 Nyhetssändning
- 1.4 Testa att intervjua!
- 1.5 Vad är journalistik?
- 1.6 Mänskliga rättigheter och journalistik
- 1.7 Yttrandefrihet

Del 1 sätter fokus på mänskliga rättigheter och journalistik. Eleverna har sitt första redaktionsmöte och diskuterar frågan *Vad tänker ni på när ni hör orden "mänskliga rättigheter"?*

De ser sedan en kort film från Forum för levande historia om FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna och en nyhetssändning med de fiktiva rättighetsreportrarna Embla och Jason. Därefter får de pröva på att intervjua varandra med dessa frågor:

- *I nyhetssändningen berättades det att många barn och unga inte känner till sina mänskliga rättigheter. Tror du att elever här på skolan vet vilka mänskliga rättigheter de har?*
- *Har du fått lära dig om dina mänskliga rättigheter i skolan? Ge gärna exempel!*

I del 1 får eleverna också titta på två filmklipp med journalisterna Cecilia Uddén och Patrik Lundberg och diskutera frågorna:

- *Vad tror ni skulle hända om det inte fanns journalister?*
- *Kommer ni ihåg någon gång när det har rapporterats om mänskliga rättigheter i nyheterna?*

Avslutningsvis läser eleverna en kort text om yttrandefrihet och diskuterar frågan *När och hur använder elever på er skola sig av rätten till yttrandefrihet?*

Del 2. Mänskliga rättigheter på redaktionen

2.1 Så här jobbar Rättighetsreportrarna!

2.2 Rätten till en bra arbetsmiljö

Del 2 handlar om mänskliga rättigheter och arbetsmiljö.

Eleverna ser ett filmklipp med Embla och Jason om att Rättighetsreportrarna arbetar utifrån mänskliga rättigheter, och diskuterar sedan hur de kan skapa en bra arbetsmiljö.

Att eleverna har en bra arbetsmiljö är skolans ansvar. Men eleverna har rätt att säga vad de tycker om allt som berör skolan, och genom att involvera eleverna i samtalet om arbetsmiljön och lyssna på deras tankar kring hur den kan bli bättre kan åtgärderna bli mer relevanta och effektiva.

Del 3. Research om barnkonventionen

3.1 Research på nätet

3.2 Research om rättighetsartiklar

3.3 Research om FN:s globala mål och barnkonventionen

I del 3 får eleverna veta vad research är och att det är en viktig del av journalistiskt arbete. De får sedan göra research om FN:s barnkonvention på nätet, först på Bris hemsida där de ser en film och därefter på Barnombudsmannens hemsida där de letar efter svar på dessa frågor:

- *För vilka gäller barnkonventionen?*
- *Sverige har varit bundet att följa barnkonventionen sedan 1990. Men vilket år blev barnkonventionen svensk lag?*

Eleverna gör också research i själva läromedlet, i den stora cirkeln med namnet FN:s barnkonvention. Uppgiften är att hitta svar på dessa frågor:

- *Barn har rätt till yttrandefrihet. Vad betyder det?*
- *Vilken rättighetsartikel handlar om rätten till privatliv?*
- *Barn har rätt att få tillgång till information via till exempel internet, radio och tv. Vad har staten för ansvar kopplat till detta?*
- *Vilken rättighetsartikel handlar om att barn har rätt att till exempel sporta, måla, lyssna på musik eller titta på film?*
- *Hur många rättighetsartiklar innehåller rättighetsområdet rätten till familj?*

De får även återvända till Barnombudsmannens hemsida för att leta efter svar på denna fråga:

- *Som ni kunde läsa på Barnombudsmannens hemsida har barnkonventionen fyra grundprinciper; artikel 2, 3, 6 och 12. De här rättighetsartiklarna hjälper oss att förstå de andra artiklarna i barnkonventionen. Vad handlar grundprinciperna om?*

Som sista uppdrag får eleverna göra research om FN:s globala mål och dess koppling till rättigheter i barnkonventionen. De ser en film om de globala målen på Bris hemsida, och diskuterar sedan frågan *Hur berör de globala målen rättigheterna i barnkonventionen? Ge två eller tre exempel.*

Rätten till familj (eller annan omvårdnad) är ett eget rättighetsområde i barnkonventionen. Rätten till familj berörs inte specifikt i Rättighetsreportrarna då fokus ligger på skolan – men självklart påverkar hemmasituationen hur barn mår i skolan och vi betonar att barn har rätt att må bra, känna sig trygga o.s.v. överallt, inte minst hemma. Vi tydliggör också att eleverna har rätt att få hjälp om det är något som inte känns bra, i eller utanför skolan.

Barnkonventionens grundprinciper ska alltid beaktas vid frågor som rör barn. Grundprinciperna är:

- Artikel 2: Alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras. Denna princip är en utgångspunkt för hur övriga rättigheter i barnkonventionen ska tillämpas – det vill säga utan diskriminering.
- Artikel 3: Barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barn. Detta innefattar att lyssna på och ta hänsyn till det berörda barnets/barnens åsikter, tankar och erfarenheter.
- Artikel 6: Alla barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling. Samtliga rättigheter i barnkonventionen är viktiga för barnets utveckling.
- Artikel 12: Alla barn har rätt att uttrycka sin åsikt om olika saker. Vuxna ska lyssna, ta det som sägs på allvar och förklara för barnen hur deras synpunkter har tagits om hand och påverkat eventuella beslut.

Del 4. Ansvar för de mänskliga rättigheterna

- 4.1 Rättighetsbärare och skyldighetsbärare
- 4.2 Research om skyldighetsbärare (offentlig skola)
- 4.2 Research om skyldighetsbärare (fristående skola)
- 4.3 Elever har rätt att ha det bra i skolan

I del 4 får eleverna veta mer om ansvaret för de mänskliga rättigheterna – övergripande och på lokal nivå. De ser en film där Embla och Jason berättar om detta ansvar och introducerar begreppen rättighetsbärare och skyldighetsbärare. Sedan diskuterar eleverna frågan *Vad tänker ni om begreppen rättighetsbärare och skyldighetsbärare?*

(I Rättighetsreportrarnas kontext syftar rättighetsbärare på elever, och skyldighetsbärare syftar på lärare, rektor, politiker, tjänstepersoner och andra som ansvarar för att elevers mänskliga rättigheter uppfylls i skolan.)

Därefter gör eleverna research om vilka som ansvarar för att de mänskliga rättigheterna uppfylls i deras skola. Uppgiften finns i två varianter – en för offentliga/kommunala skolor och en för fristående skolor/friskolor.

Frågor offentlig skola:

- *Vad heter rektorn på er skola?*
- *Hur skulle ni kunna kontakta rektorn?*
- *Vad heter chefen för skolförvaltningen i er kommun? (En del kommuner använder namnet utbildningsförvaltning istället för skolförvaltning, så testa att söka på det om ni inte kommer rätt.)*
- *Finns e-postadressen till chefen för skolförvaltningen på kommunens hemsida?*
- *I kommunen finns en nämnd med politiker som ansvarar för skolfrågor. Finns det kontaktuppgifter till nämnden, eller någon av de politiker som sitter i nämnden, på kommunens hemsida? (För att hitta informationen kan ni söka på ordet skolnämnd eller utbildningsnämnd tillsammans med namnet på er kommun.)*

Frågor fristående skola:

- *Vad heter rektorn på er skola?*
- *Hur skulle ni kunna kontakta rektorn?*
- *Vad heter organisationen eller företaget som driver er skola?*
- *Finns det kontaktuppgifter till styrelsen för skolan, eller någon av de personer som sitter i styrelsen, på skolans eller organisationens/företagets hemsida?*

Del 4 avslutas med information om att elever har rätt att få hjälp om deras rättigheter kränks – i skolan, hemma, på nätet eller på annan plats. Eleverna får söka svar på frågan *Vilka organisationer och myndigheter kan elever vända sig till om deras rättigheter kränks?* på Barnombudsmannens hemsida.

Del 5. Granska er skola!

- 5.1 Personuppgifter och rätten till privatliv
- 5.2 Medieetik
- 5.3 Välj rättighetsområde!

I denna del förbereder sig eleverna för de granskningar av olika rättighetsområden som de kommer att göra i del 6-12.

De får information om personuppgifter, GDPR och rätten till privatliv. De får veta att varje skola ska ha ett system för att säkra att GDPR följs, och att du som lärare kommer att berätta om de får ha med namn och foton på elever i sina texter eller ej. Se därför över vilka regler, rutiner och samtyckesavtal som finns på er skola.

Eleverna får därefter läsa om medieetik. Del 5 avslutas sedan med att de väljer vilket eller vilka rättighetsområden i barnkonventionen de vill undersöka. Om de vill veta mer om de olika områdena kan de läsa den första lilla cirkeln i del 6-12.

Del 6-12. Granskningar

I del 6-12 undersöker eleverna de rättighetsområden de valde i del 5:

- Rätten till delaktighet
- Rätten att inte diskrimineras
- Rätten att må bra
- Rätten till skydd
- Rätten till utbildning och rätten till information
- Rätten till identitet
- Rätten till lek, fritid, kultur och vila

Förutom att rättighetsområdena skiljer sig åt är strukturen på undersökningarna och uppgifterna som ingår i del 6-12 upplagda på ungefär samma sätt:

- Få koll på rättighetsområdet
- Välj nyhetsartikel eller krönika
- Intervjua rättighetsbärare
- Intervjua skyldighetsbärare

Eleverna tar reda på mer om sitt valda rättighetsområde genom att göra research på Barnombudsmannens hemsida och/eller genom att gå till den stora cirkeln FN:s barnkonvention i läromedlet. Eleverna får svara på en fråga kopplat till varje rättighetsområde.

Därefter tar de del av information om nyhetsartiklar och krönikor och väljer vilken typ av text de vill skriva. Om du har elever som inte vill intervjuas kan du tipsa dem om att skriva en krönika (det kan göras utan intervjuer.)

Sedan är det dags för eleverna att förbereda sig för att genomföra sina intervjuer med rättighetsbärare (andra elever på skolan) och skyldighetsbärare (till exempel någon/några av dem som eleverna gjorde research om i del 4).

De får förslag på frågor de kan ställa och uppmuntras att hitta på egna. (Intervjufrågorna finns i läromedlet och sist i denna lärarhandledning.) De får också förslag på hur de kan lägga upp sina intervjuer, och några tips av journalisterna Cecilia Uddén och Patrik Lundberg om att intervjuas skyldighetsbärare.

Bra att veta är att det finns en extra del i rättighetsområdet icke-diskriminering, ett filmklipp om normer från Forum för levande historia. Detta eftersom normer är starkt kopplat till diskriminering och att kunskap om detta därför är bra för eleverna att ha med sig in i sina undersökningar, inte minst i frågorna till skyldighetsbärare.

Del 13. Skriv era texter

13.1 Nyhetsartikel

13.1 Krönika

13.2 Redigera era texter

I del 13 är det dags för eleverna att skriva sina nyhetsartiklar och krönikor. De får information om hur nyhetsartiklar och krönikor är uppbyggda och ett antal saker att fundera på inför skrivandet.

De kan sedan lägga in sina texter i Rättighetsreportrarnas mall för tidningssidor som finns tillgänglig för nedladdning [här](#). Eleverna tar då bort exempeltexten i mallen och fyller på med sin egen rubrik, text och eventuella bilder.

Här skriver ni rubriken till er nyhetsartikel eller krönika

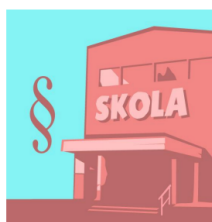
Av elever på (här kan ni skriva namnet på er skola)

Här skriver ni er ingress! Consectetur adipiscing elit. Donec dapibus tortor sed tellus aliquet ultrices. Proin mollis turpis eget elementum consectetur. Sed a leo erat. Fusce quam purus, aliquet ac risus nec, sollicitudin tempor erat. Morbi libero justo, maximus placerat nibh sit amet.

Här skriver ni er brödtext! Morbi urna arcu, pretium in consequat eget, mattis ut sem. Curabitur vel tincidunt lectus. Integer posuere faucibus enim, ut congue elit aliquet nec. Nam quam odio, vulputate non mauris lobortis, accumsan tincidunt libero. Praesent et arcu tellus. Curabitur venenatis, ex non bibendum tempus, leo diam finibus est, ut scelerisque neque est a sem. Quisque placerat lacus mi, in ullamcorper mauris tristique varius. Aenean vel condimentum nibh, in imperdiet est. Phasellus tincidunt, neque sit amet facilisis porta, magna nunc porta nunc, at pellentesque sapien ex tristique lacus.

Mellanrubrik

Aenean dictum porttitor libero et fermentum. Integer elit lacus, porta quis lobortis suscipit, cursus quis tellus. Aenean metus felis, sodales nec pretium eu, mollis ut sem. Vivamus congue eros ac ligula porttitor, et vestibulum neque egestas. Donec vitae ex id dui volutpat feugiat et non arcu. In sit amet molestie sapien. Morbi vitae turpis justo. Duis suscipit ultrices lectus quis commodo. Phasellus varius eleifend mauris posuere euismod. Etiam efficitur dui ac ante porta, eu molestie nisi varius. Morbi ligula sem, scelerisque non sodales sit amet, blandit et nulla. In tincidunt, dolor quis fermentum hendrerit, enim velit consequat nulla, eu

Här kan ni skriva en bildtext.

Om ni vill byta ut bilden och använda ett foto som ni har tagit själva kan ni skriva bildkällan på följande sätt.

Bild: Elev på (namnet på er skola).

rhonus nulla velit id lacus. Morbi ornare mattis diam lobortis posuere. Vivamus ultrices nisi quis massa fringilla lacinia. Fusce nec nisl tincidunt, mattis odio at, laoreet magna. Etiam scelerisque rhonus quam, vitae venenatis turpis cursus et. Class aptent taciti sociosqu ad litora torquent per conubia nostra, per inceptos himenaeos. Phasellus malesuada eget leo vitae tempor. Aliquam interdum massa diam, ut eleifend nulla mattis nec. Phasellus id feugiat massa, malesuada viverra mauris. Vestibulum egestas ex at facilisis feugiat. Quisque rhonus egestas orci, nec scelerisque orci. Phasellus malesuada eget leo vitae tempor.

Del 14. Sprid era nyheter

14.1 Diskutera era texter

14.2 Diskutera spridning

Del 14 är läromedlets sista. I denna del får eleverna diskutera granskningarna de genomfört, och sitt eventuellt kommande arbete med spridning, med stöd av dessa frågor:

- *Vilka områden har ni undersökt?*
- *Vad handlar era texter om?*
- *Ni som intervjuade: Hur upplevde de elever ni intervjuade att skolan arbetar med att uppfylla rättigheterna i de områden intervjuerna handlade om? Hade de några tankar och idéer om hur skolan bättre kan uppfylla elevers rättigheter?*
- *Ni som skrev en krönika: Hade ni några tankar och idéer om hur skolan bättre kan uppfylla elevers rättigheter?*
- *Vill ni sprida era texter? Hur vill ni i så fall göra det?*

Det är viktigt att eleverna får veta vilka åtgärder som vidtas utifrån det som framkommer i granskningarna. Planera därför gärna in en uppföljning av granskningarna en bit framåt i tiden när skyldighetsbärarna har hunnit ta till sig resultaten av granskningarna och funderat på hur eventuella problem ska åtgärdas.

Diskutera tillsammans med eleverna hur uppföljningen skulle kunna se ut. Beroende på hur mycket tid ni har möjlighet att lägga kan de både göra uppföljande reportage och genomföra granskningar av fler rättighetsområden.

Hoppas ni tycker att det har varit intressant och roligt att arbeta med Rättighetsreportrarna, och lycka till i ert fortsatta arbete med barns rättigheter!

Bilaga 1. Läroplanskopplingar

De mänskliga rättigheterna tas upp i läroplanerna för grund- och gymnasieskolan och berör alla delar av skolans verksamhet.

Rättighetsreportrarna kan användas ämnesövergripande och utgör ett stöd för skolan i arbetet för lika rättigheter och mot diskriminering och kränkande behandling. Nedan listas läromedlets kopplingar till centralt innehåll i grundskolans kursplaner för svenska och samhällskunskap (Lgr11). Denna del kommer att uppdateras när den nya läroplanen (Lgr22) har trätt i kraft.

Svenska 7-9, centralt innehåll

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att förstå, tolka och analysera texter från olika medier. Att urskilja texters budskap, tema och motiv samt deras syften, avsändare och sammanhang.
- Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras typiska uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar, såväl med som utan digitala verktyg.
- Olika sätt att skapa och bearbeta egna och gemensamma texter till innehåll och form. Hur man ger och tar emot respons på texter.
- Redigering och disposition av texter med hjälp av digitala verktyg. Olika funktioner för språkbehandling.
- Språkets struktur med stavningsregler, skiljetecken, ordklasser och satsdelar.
- Ordböcker och digitala verktyg för stavning och ordförståelse.

Tala, lyssna och samtala

- Att leda ett samtal, formulera och bemöta argument samt sammanfatta huvuddragen i vad som sagts.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare, om ämnen hämtade från skola och samhällsliv. Anpassning av språk, innehåll och disposition till syfte och mottagare. Olika hjälpmedel, till exempel digitala medier och verktyg, för att planera och genomföra muntliga presentationer.

Berättande texter och sakprosatexter

- Beskrivande, förklarande, utredande, instruerande och argumenterande texter, till exempel tidningsartiklar, vetenskapliga texter, arbetsbeskrivningar och blogginlägg. Texternas syften, innehåll, uppbyggnad och språkliga drag.
- Texter som kombinerar ord, bild och ljud, och deras språkliga och dramaturgiska komponenter. Hur uttrycken kan samspela med varandra, till exempel i tv-serier, teaterföreställningar och webbtexter.
- Texter i digitala miljöer med länkar och andra interaktiva funktioner
- Kombinationer av olika texttyper till nya texter, till exempel informerande texter med inslag av argumentation.

Språkbruk

- Språkliga strategier för att minnas och lära genom att identifiera nyckelord och föra anteckningar.
- Ord, symboler och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Ords och begrepps nyanser och värdeladdning.
- Nya ord i språket, till exempel lånnord.
- Skillnader i språkanvändning beroende på i vilket sammanhang, med vem och med vilket syfte man kommunicerar.
- Etiska och moraliska aspekter på språkbruk, yttrandefrihet och integritet i digitala medier och i olika sammanhang.
- Språkets betydelse för att utöva inflytande och för den egna identitetsutvecklingen.

Informationssökning och källkritik

- Informationssökning på bibliotek och på Internet, i böcker och massmedier samt genom intervjuer.
- Hur man citerar och gör källhänvisningar, även vid användning av digitala medier.
- Hur man sovrar i en stor informationsmängd och prövar källors tillförlitlighet med ett källkritiskt förhållningssätt.

Samhällskunskap 7-9, centralt innehåll

Beslutsfattande och politiska idéer

- Individens och gruppernas möjligheter att påverka beslut och samhällsutveckling samt hur man inom ramen för den demokratiska processen kan påverka beslut.

Rättigheter och rättsskipning

- De mänskliga rättigheterna inklusive barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen. Deras innebörd och betydelse samt diskrimineringsgrunderna i svensk lag.
- Olika organisationers arbete för att främja mänskliga rättigheter.
- Demokratiska fri- och rättigheter samt skyldigheter för medborgare i demokratiska samhällen. Etiska och demokratiska dilemman som hänger samman med demokratiska rättigheter och skyldigheter, till exempel gränsen mellan yttrandefrihet och kränkningar i sociala medier.

Information och kommunikation

- Mediernas roll som informationsspridare, opinionsbildare, underhållare och granskare av samhällets maktstrukturer.
- Möjligheter och risker förknippade med internet och digital kommunikation samt hur man agerar ansvarsfullt vid användning av digitala och andra medier utifrån sociala, etiska och rättsliga aspekter.

Bilaga 2. Intervjufrågor

Rätten till delaktighet

Frågor till rättighetsbärare

- Har du fått lära dig om barnkonventionen i skolan?
- En rättighet i barnkonventionen är rätten till delaktighet. Den handlar om rätten att vara med och bestämma. Har du fått lära dig om den här rättigheten i skolan?
- Känner du att du får vara med och bestämma i skolan?
- Har du något exempel på när du har fått vara med och bestämma?
- Vet du vilka i skolan som ansvarar för att dina mänskliga rättigheter uppfylls?
- Tycker du att skolan arbetar för att uppfylla elevernas rätt till delaktighet?
- Hur kan skolan bli bättre på att uppfylla elevernas rätt till delaktighet?

Frågor till skyldighetsbärare

- Har du läst barnkonventionen?
- Vet du vad rätten till delaktighet innebär enligt barnkonventionen?
- Hur arbetar du med att uppfylla elevernas rätt till delaktighet?
- Hur ger skolan elever information och kunskap om deras rätt till delaktighet?
- Känner du till några fler rättigheter i barnkonventionen?

Rätten att inte diskrimineras

Frågor till rättighetsbärare

- Har du fått lära dig om barnkonventionen i skolan?
- En rättighet i barnkonventionen är rätten att inte diskrimineras. Det betyder att ingen får behandlas sämre än någon annan. Har du fått lära dig om den här rättigheten i skolan?
- Har du fått information om hur skolan arbetar mot diskriminering? Om ja, vad görs på skolan?
- Vet du vilka i skolan som ansvarar för att dina mänskliga rättigheter uppfylls?
- Hur kan skolan bli bättre på att uppfylla elevernas rätt att inte diskrimineras?

Frågor till skyldighetsbärare

- Har du läst barnkonventionen?
- Vet du vad rätten att inte diskrimineras innebär enligt barnkonventionen?
- Hur arbetar du med att uppfylla elevernas rätt att inte diskrimineras?
- Hur arbetar skolan med att uppfylla elevernas rätt att inte diskrimineras?
- Vet du hur normer och diskriminering hänger ihop?
- Hur ger skolan eleverna information och kunskap om deras rätt att inte diskrimineras?
- Känner du till några fler rättigheter i barnkonventionen?

Rätten att må bra

Frågor till rättighetsbärare

- Har du fått lära dig om barnkonventionen i skolan?
- Ett område i barnkonventionen handlar om barns rätt att må bra. Har du fått lära dig något om det här i skolan?
- Vet du vart elever kan vända sig om de vill träffa till exempel skolläkare, skolsköterska eller kurator?
- Vad tycker du om arbetsmiljön i skolan? (Hur är exempelvis ljudnivåerna, luften, temperaturen, toaletterna?)
- Tycker du att ni har bra arbetsro?
- Vad tycker du om skolmaten?
- Vet du vilka i skolan som ansvarar för att dina mänskliga rättigheter uppfylls?
- Tycker du att skolan arbetar för att uppfylla elevernas rätt att må bra?
- Hur kan skolan bli bättre på att uppfylla elevernas rätt att må bra?

Frågor till skyldighetsbärare

- Har du läst barnkonventionen?
- Vet du vad barnkonventionen säger om barns rätt att må bra?
- Känner du till något mer om vad som står i barnkonventionen?
- Hur arbetar du med att uppfylla elevernas rätt att må bra?
- Hur ger skolan eleverna information om deras rätt att må bra?

Rätten till skydd

Frågor till rättighetsbärare

- Har du fått lära dig om barnkonventionen i skolan?
- Ett område i barnkonventionen handlar om barns rätt till skydd. Där ingår rätten till skydd mot våld, att alla ska känna sig trygga m.m. Har du fått lära dig något om det här i skolan?
- Vet du om skolan har gjort någon undersökning kring elevers trygghet på skolan? (Exempelvis frågat elever om det finns några platser på skolan som upplevs som otrygga.)
- Vet du vilka i skolan som ansvarar för att dina mänskliga rättigheter uppfylls?
- Hur kan skolan bli bättre på att uppfylla elevernas rätt till skydd?

Frågor till skyldighetsbärare

- Har du läst barnkonventionen?
- Vet du vad barnkonventionen säger om barns rätt till skydd?
- Känner du till något mer om vad som står i barnkonventionen?
- Hur arbetar du med att uppfylla elevernas rätt till skydd?
- Har skolan gjort någon undersökning kring elevernas trygghet på skolan?
- Hur ger skolan eleverna information och kunskap om deras rätt till skydd?

Rätten till utbildning och rätten till information

Frågor till rättighetsbärare

- Vet du vilka rättigheter du har i skolan?
- Har du fått lära dig om barnkonventionen i skolan?
- En rättighet i barnkonventionen är rätten till utbildning. Har du fått lära dig om den här rättigheten i skolan?
- En rättighet i barnkonventionen är rätten till information. Har du fått lära dig om den här rättigheten i skolan?
- Vet du vilka i skolan som ansvarar för att dina mänskliga rättigheter uppfylls?
- Tycker du att skolan arbetar för att uppfylla elevernas rätt till kunskap om sina mänskliga rättigheter?
- Hur kan skolan bli bättre på att uppfylla elevernas rätt till kunskap om sina mänskliga rättigheter?

Frågor till skyldighetsbärare

- Har du läst barnkonventionen?
- Vet du vad rätten till utbildning och rätten till information innebär enligt barnkonventionen?
- Hur arbetar du med att uppfylla elevernas rätt till kunskap om sina mänskliga rättigheter?
- Känner du till några fler rättigheter i barnkonventionen?

Rätten till identitet

Frågor till rättighetsbärare

- Har du fått lära dig om barnkonventionen i skolan?
- En rättighet i barnkonventionen är rätten till identitet. Har du fått lära dig om den här rättigheten i skolan?
- Vet du vilka i skolan som ansvarar för att dina mänskliga rättigheter uppfylls?
- Tycker du att skolan arbetar för att uppfylla elevernas rätt till identitet? Exempelvis, vet du om skolan gör något för att alla elever ska känna sig trygga och kunna vara sig själva?
- Hur kan skolan bli bättre på att uppfylla elevernas rätt till identitet?

Frågor till skyldighetsbärare

- Har du läst barnkonventionen?
- Vet du vad rätten till identitet innebär enligt barnkonventionen?
- Vad gör skolan för att elevernas rätt till identitet ska respekteras och uppfyllas? (Exempelvis, vad görs för att alla elever ska känna sig trygga och kunna vara sig själva?)
- Hur arbetar du för att uppfylla elevernas rätt till identitet?

Rätten till lek, fritid, kultur och vila

Frågor till rättighetsbärare

- Har du fått lära dig om barnkonventionen i skolan?
- En rättighet i barnkonventionen är rätten till lek, fritid, kultur och vila. Har du fått lära dig om den här rättigheten i skolan?
- Får ni ta del av kultur i skolan? Vad och hur?
- Får ni möjlighet att skapa kultur i skolan?
- Var kan ni vara på rasterna?
- Vad finns det att göra på rasterna?
- Hinner ni återhämta er på rasterna mellan lektionerna?
- Har ni tillräckligt med tid för att äta lunch i skolan?
- Vet du vilka i skolan som ansvarar för att dina mänskliga rättigheter uppfylls?
- Tycker du att skolan arbetar för att uppfylla elevernas rätt till lek, fritid, kultur och vila?
- Hur kan skolan bli bättre på att uppfylla elevernas rätt till lek, fritid, kultur och vila?

Frågor till skyldighetsbärare

- Har du läst barnkonventionen?
- Vet du vad rätten till lek, fritid, kultur och vila innebär enligt barnkonventionen?
- Hur arbetar du med att uppfylla elevernas rätt till lek, fritid, kultur och vila?

- Hur ger skolan eleverna information och kunskap om deras rätt till lek, fritid, kultur och vila?
- Känner du till några fler rättigheter i barnkonventionen?